

Καλωσόρισες ζωή!

Όλγα Γκουνή, Προγεννητική Ψυχολόγος, Διευθύντρια του Κέντρου Προγεννητικής Ψυχολογίας "Cosmoanelixis", Εκπαιδεύτρια, Συνεργάτης του Πανεπιστημίου Αθηνών, Πρόεδρος της Ελληνικής Ένωσης Προγεννητικής και Περιγεννητικής Ψυχολογίας και Ιατρικής (ΕΛ.Ε.Π.Ψ.Ι.), Εκπρόσωπος του Whole-self Discovery & Development Institute, Ολλανδία, Μέλος της ISPPM.

«Η μητρότητα δεν έρχεται ως φυσική διαδικασία. Η μητρότητα είναι ο τρόπος με τον οποίο δεχτήκαμε τη μητρότητα και αυτή έρχεται με φυσικότητα».

Martha Welch
"Holding Therapy"

Η πορεία του ανθρώπου καθορίζεται από μια σειρά γεγονότων, που αρχίζουν πριν από τη σύλληψη και διαρκούν μια ολόκληρη ζωή. Κάθε βιολογική διαδικασία έχει ένα ψυχολογικό υπόβαθρο κι αυτό που συμβαίνει, ειδικά στην αρχή της ζωής του ανθρώπου, αφήνει μόνιμα εντυπώματα.

Στους πρώτους τρεις μήνες της ενδομήτριας ζωής βρίσκουμε τις ρίζες των κύριων διαταραχών της προσωπικότητας και των ψυχοσωματικών στρεσογόνων καταστάσεων. Συχνά, σ' αυτή την περίοδο η έγκυος γυναίκα δεν γνωρίζει την εγκυμοσύνη της ή δεν της δίνει τη δέουσα σημασία, ενώ στους επόμενους μήνες, στον τοκετό και στην περίοδο του θηλασμού μέχρι τον απογαλακτισμό, ανιχνεύουμε τις αιτίες για μια σειρά από ασθένειες, σωματικές και ψυχικές, ή δύσκολα πρότυπα σχέσεων προσωπικών και επαγγελματικών.

Οι αντιδράσεις της συμπεριφοράς της εγκύου επηρεάζουν το έμβρυο με τρόπο που καθορίζει το πώς βλέπει τον εαυτό του και το περιβάλλον μέσα στη μήτρα. Αυτές οι αντιλήψεις συνεχίζονται και στην ενήλικη ζωή. Η εμβρυϊκή ζωή δεν περιπλανιέται σ' ένα σύννεφο, αλλά είναι το ίδιο σημαντική όπως και οι εννιά μήνες μετά τη γέννα. Το έμβρυο είναι

απολύτως συνειδητό και παίρνει όλα τα μηνύματα που το αφορούν.

Οι κατεχολαμίνες που υπάρχουν στην κυκλοφορία του αίματος της μέλλουσας μητέρας, που μεταφέρουν τα μηνύματα που έχουν σχέση με τα συναισθήματα, πηγαίνοντας σ' όλα τα όργανα και όλα τα κύτταρά της τα κάνουν να αισθάνονται τη χαρά ή τη λύπη, την αγάπη ή το μίσος, την ζωντάνια ή την εξάντληση, περνούν από τον πλακούντιο φραγμό (γιατί σ' αυτές τις ουσίες δεν υπάρχει φραγμός) και μπαίνουν στην κυκλοφορία του αίματος του εμβρύου μέσα από τον ομφάλιο λώρο. Μπορεί να επιδρούν θετικά και τότε ο άνθρωπος αυτό θα επαναλαμβάνει μεγάλωνοντας στη ζωή του, όπως βλέπουμε από την παρακάτω εμπειρία μιας γυναίκας, 45 χρόνων σήμερα, έτσι όπως περι-

γράφει την ενδομήτρια εμπειρία της.

«Η ζωή στο δεύτερο μήνα της κύησης είναι χαλαρή, ήρεμη, όμορφη και σταθερή. Επιπλέον αλλά και νιώθω συγχρόνως καλά συνδεδεμένη με το σώμα της μάνας μου! Ωραία είναι εδώ, μέσα στο υγρό σκοτάδι. Ωραία σκάει το κύμα γύρω μου και κάτω από τα πόδια της μαμάς. Το καράβι ωραία με νανουρίζει. Τι με περιμένει στο ταξίδι;

Η τροφή αρκετή και καλή. Θέλω να μείνω εδώ, αλλά θέλω να βλέπω το φως από το δρόμο προς τα έξω. Προετοιμάζομαι για την έξοδο. Περιπέτειες με περιμένουν –μα γιατί όχι – είμαι έτοιμη για το ταξίδι και ό,τι φέρει...

Ο ήλιος, τα αστέρια και όλη η Φύση ως είναι ο οδηγός μου!».

Οι κατεχολαμίνες, επίσης, μπορεί να επιδρούν αρνητικά, στιγματίζοντας ανεπανόρθωτα τη ζωή του ενήλικα. Ο πόνος του κόσμου έτσι όπως έρχεται στην οικογένεια, μεταβιβάζεται μέσω της μητέρας στο έμβρυο. Ο Ν., 35 χρόνων σήμερα, θυμάται:

«Βρίσκομαι στην αρχή του 4ου μήνα της κύησης. Η μητέρα μου με κατεβάζει σε μια βαθιά αλλά όχι σκοτεινή σπηλιά, όπου κατοικεί ένας λαμπερός, ξανθός άνδρας, πολύ χαμογελαστός, με βαθιά, γεμάτα σοφία και καλοσύνη μάτια. Είναι ψηλός και πολύ όμορφος. Τον λένε ΘΑΝΑΤΟ.

Αισθάνομαι πολύ οικεία στο χώρο του και ασφαλής. Γνωρίζω την παρουσία του εδώ και καιρό. Η μητέρα μου τον σκέφτεται διαρκώς. Τον τελευταίο καιρό, όλο και περισσότερο.

Δεν περίμενα, όμως, να είναι τόσο καλός και τόσο όμορφος. Είναι ο πρώτος άνδρας που γνωρίζω. Ο πατέρας μου έτσι κι αλλιώς μας έχει εγκαταλείψει. Αυτός ο άνδρας, όμως, θα την βοηθήσει να του στείλει σε μήνυμα την τέλεια τιμωρία γι' αυτόν: την ενοχή για τον θάνατό μας.

... Το σώμα της μητέρας μου είναι γεμάτο ένταση. Το κυβερνείο στέλνει διαρκώς βόμβες που με τρομάζουν. Δεν μπορώ να βρω ησυχία. Εδώ θα βρω ησυχία, είμαι σίγουρος. Είμαι ασφαλής. Θα με αφήσει και θα φύγει. Θα επιστρέψει δυστυχώς τον έβδομο μήνα, όταν τελειώσει η εκπαίδευση, να με παραλάβει ατρόμητο πολεμιστή, τον δολοφόνο του πατέρα μου. Ένας ικανός εκτελεστής πρέπει να μην φοβάται τον θάνατο, πρέπει να τον αγαπά, να είναι ερωτευμένος μαζί του. Τώρα που μεγάλωσα, του μοιάζω πολύ. Τελικά...».

Μελέτες έχουν δείξει τη σχέση ανάμεσα στις συνθήκες της γέννας και την επιθετική συμπεριφορά (Litt, 1972). Άλλες μελέτες έχουν δείξει ότι περιπλοκές κατά τη γέννα οδηγούν σε εγκεφαλική ζημιά και προδιαθέτουν τον άνθρωπο προς τη βία (Mungas, 1983). Αν η μητέρα μας ήταν ναρκωμένη ή όχι όταν γεννηθήκαμε, αν γεννηθήκαμε με φυσικό τοκετό ή με καισαρική, αν μας χώρισαν από τη μητέρα μας αμέσως μετά ή όχι, αν κινδύνεψαμε στη γέννα μας και έπρεπε να νοσηλευτούμε ή όχι, αν γεννηθήκαμε πρόωρα ή τελειόμηνα, όλα αυτά και άλλα πολλά καθορίζουν την πορεία της υγείας μας, σωματικής, ψυχικής και νοητικής, καθώς και την ποιότητα του πνεύματος που θα αναπτύξουμε.

Έχουμε στοιχεία ότι η προσωπική εμπειρία της γέννας είναι σημαντική και διατηρείται ως υλικό μνήμης. Ας δούμε πώς περιγράφει η Ε., 47 χρόνων σήμερα, τη δική της εμπειρία τοκετού.

«Μια τρύπα ανοιχτή μπροστά. Φως έντονο, που έρχεται απ' έξω. Το κεφάλι βγαίνει. Ακολουθεί το σώμα. Μια στροφή, το κεφάλι συστρέφεται από τα αριστερά προς τα δεξιά. Μια ζαρωματιά στον ώμο. Πτύχωση στο δέρμα. Πάω λίγο πιο πίσω.

Σκοτάδι. Ησυχία ή μπορεί να μην είναι έτσι. Πάντως, είμαι όρθια με το κεφάλι

προς τα κάτω. Σκοτεινό, υγρό περιβάλλον. Τα μάτια ανοιχτά. Κάτι σαν σωλήνας αναδιπλώνεται, τότε δεξιά, τότε αριστερά, τότε πίσω. Έρχεται και μπρος, σαν ένα λάστιχο που ποτίζουμε τα λουλούδια.

Μετά, κάτι γίνεται. Κάνω τον σταυρό μου και ξεκινώ. Σαν μια βουτιά προς τα κάτω. Κολλάει το κεφάλι. Επιμένω. Σπρώχνω. Υποχωρεί, ανοίγει. Στριμώχνομαι. Σφίξιμο, αλλά εύκαμπτο το τοίχωμα, πώς είναι όταν γλιστράς σε στενό φόρεμα. Δυσκολεύομαι. Μου κόβεται η ανάσα. Η καρδιά χτυπάει πιο γρήγορα. Γλιστρώ. Δεν είναι πολύ, θα τα καταφέρω. Μένω για λίγο εκεί. Κάτι περιμένω. Δεν ξέρω τι. Σαν αναμονή. Μέχρι να ετοιμαστούν. Κίνηση. Βιασύνη. Στρες. Κινούνται. Θέλουν να προλάβουν. Άγχος. Άντε να προλάβουμε. Ένταση. Μετά αναμονή με ένταση. Φτάσαμε. Επιτέλους, μπορώ να γεννηθώ. Το φως. Βγαίνω. Με πιάνουν. Θα γίνω σημαντικός άνθρωπος».

Όταν το τραύμα της γέννας είναι σημαντικό, κάθε λεπτομέρεια και αντίδραση καταγράφεται στη μνήμη των ασθενών με τον ίδιο τρόπο που ξέρουμε, όπως λ.χ. όταν οι ασθενείς ξαναβιώνουν τραυματικές εμπειρίες της μετέπειτα ζωής. Όπως λέει ο Dr Ludwig Janus:

«... Η γέννα είναι για μας τους ανθρώπους σχετικά τραυματική. Αυτό συμβαίνει λόγω βιολογικών παραγόντων της όρθιας στάσης μας και του σχετικά μεγάλου εγκεφάλου. Και τα δυο αυτά στοιχεία της εξελικτικής μας ανάπτυξης έχουν κάνει τον άνθρωπο να γεννιέται νωρίτερα από ό,τι θα ήταν καλό γι' αυτόν. Έτσι, η περιπέτεια και η ευχαρίστηση να έρθει στον κόσμο συχνά συνοδεύεται από ένα μείγμα αβεβαιότητας, απελπισμένης επιθετικότητας, ακόμη και φόβου αφανισμού».

Το τραύμα της γέννας περιλαμβάνει έναν αγώνα ζωής και θανάτου, που πιθανόν να γίνει η βάση για πολλές ακρό-

τητες συναισθημάτων. Ως γεγονός, που όλοι μοιραζόμαστε, έχει τη δυνατότητα να επιφέρει ψυχολογικές διαταραχές μεγάλης κλίμακας και ίσως, εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι να μοιράζονται μια κοινή εμπειρία μιας μεγάλης ασυνείδητης οργής και φόβου.

Η απέχθεια του πόνου της γέννας μπορεί να είναι τόσο μεγάλη, ώστε η επιθυμία να πεθάνεις σχεδόν αντικαθιστά ολοκληρωτικά την προηγούμενη επιθυμία να ζήσεις. Πράγματι, η ένταση της προηγούμενης επιθυμίας μετατρέπεται μηχανικά και χωρίς καμία πράξη θέλησης στην επιθυμία για θάνατο, μέχρι στο σημείο που δεν αντέχεις πλέον τον πόνο και καθηλώνεσαι αρνούμενος να βγεις στη ζωή και να τη ζήσεις.

Ας δούμε, όμως, πώς υποδεχόμαστε κάθε νέο άνθρωπο που γεννιέται. Από το σκοτάδι, τη ζεστασιά και την ησυχία της μήτρας, υποδεχόμαστε το νεογέννητο με το έντονο φως του προβολέα σ' ένα μεταλλικό, κρύο περιβάλλον, όπου επικρατεί η ένταση, η δυσαρμονία των φωνών και των θορύβων.

Πιάνουμε το νεογέννητο από τους αστραγάλους και το γυρνάμε ανάποδα,

αναγκάζοντας τη μέχρι τότε γυρτή σπονδυλική στήλη ν' ανοίξει απότομα και οδυνηρά. Τρομοκρατούμε το νεογέννητο με την απομάκρυνση των υγρών ή βλέννας από το στόμα του. Βάζουμε στα ματάκια του σταγόνες που τσουίζουν και θολώνουν το οπτικό πεδίο. Πλένουμε απρόσεχτα, με θερμοκρασία νερού πολύ κάτω απ' αυτή στην οποία μέχρι τότε ζούσε. Τρυπάμε το σωματάκι του για να πάρουμε αίμα για εξετάσεις. Τυλίγουμε το ευαίσθητο σωματάκι του, που μέχρι τότε ακουμπούσε απαλά στα τοιχώματα της μήτρας, με ύφασμα σκληρό από τις πολλές χρήσεις. Και το χειρότερο, το κρατάμε μακριά από τη μητέρα, σ' ένα θάλαμο νεογνών ή στην ανάνηψη, αυτό που μέχρι τότε ήταν ένα με το σώμα της μητέρας. Κι όλα αυτά τα ονομάζουμε «καλή γέννα»!

Παραθέτουμε τη μαρτυρία της Σ., μιας νεαρής γυναίκας 25 χρόνων.

«Την πρώτη μέρα που γεννήθηκα, είμαι σ' ένα δωμάτιο. Είναι όλο φως. Έχει πολλά παράθυρα. Είναι ένα άσπρο δωμάτιο. Είμαι σε μια μικρή κούνια. Κοιτάζω το ταβάνι. Είναι κι άλλα παιδάκια εδώ. Νιώθω καλά. Νιώθω μοναξιά και δεν μ' αρέσει. Μου λείπει η μαμά. Είναι αυτό το συναίσθημα: να νιώθεις ότι δεν μπορείς να κάνεις τίποτε, ότι δεν έχεις βοήθεια από κανέναν. ...Μετά από λίγο άρχισα να κλαίω. Μια γυναίκα έρχεται. Με παίρνει στην αγκαλιά της και ταυτόχρονα κάνει κι άλλα πράγματα. Βιάζεται. Της ζητάω να με πάει στη μαμά. Με καταλαβαίνει, αλλά δεν με πάει, γιατί δεν κάνει. Είμαι πολύ μικρούλι και πρέπει να μείνω εδώ και να μεγαλώσω. Είναι ένα ειδικό δωμάτιο. Κι εγώ φοβάμαι να πάω, γιατί αυτή η κυρία μου είπε ότι πρέπει να μεγαλώσω πρώτα.

...Γεννήθηκα μικρούλι και νωρίτερα, γιατί δεν ήθελα να ενοχλώ την μαμά. Η μαμά ήταν απασχολημένη. Έπρεπε να τελειώ-

σει κάτι. Δεν ήθελα να της δημιουργώ παραπάνω προβλήματα».

(Σημ. Η μαμά έκανε τη διπλωματική της στο εξωτερικό).

Όπως μας λέει ο Dr Arthur Janov:

«... Μια σωστή γέννα είναι τουλάχιστον η μισή δουλειά της ανατροφής του παιδιού και μπορεί να ισούται με χρόνια θετικών εμπειριών με τους γονείς... Ενώ μια γέννα με προβλήματα αφήνει τον άνθρωπο ευάλωτο, ακόμη και στα πιο ήπια γεγονότα».

Η μαία καλείται να παίξει έναν από τους πιο σημαντικούς ρόλους στην ανθρωπότητα. Η συμμετοχή της στο «καλωσόρισμα της ζωής» μπορεί να επαναφέρει την ειρήνη και την αγάπη στις ανθρώπινες σχέσεις, επιτρέποντας την ομαλή, φυσική μετάβαση από το ενδομήτριο περιβάλλον στον κόσμο έξω από τη μήτρα. Ο ρόλος της δεν είναι διακοσμητικός. Η παρουσία της απαραίτητη και ίσης αξίας μ' εκείνης του μαιευτήρα.

Ας δούμε μερικά από τα στοιχεία που καλείται να προσέξει κάθε φορά:

1. Να έχει επιλύσει η ίδια τυχόν δυσκολίες από τη δική της προγεννητική και περιγεννητική εμπειρία. Αν δεν το έχει κάνει, αυτά θα πυροδοτούνται με κάθε νέα γέννα και ενδεχομένως να την εμποδίζουν στην άσκηση του έργου της.
2. Να καλλιεργεί και να αναπτύσσει συνεχώς την αγάπη για τη γυναίκα, τον άνθρωπο, το παιδί και τη ζωή και να μπορεί να ακτινοβολεί αυτές τις ποιότητες γύρω της. Η έλλειψη αυτών των ποιοτήτων, η έλλειψη εμπιστοσύνης στην κάθε γυναίκα που ετοιμάζεται να φέρει ζωή και η επιθυμία ελέγχου δεν συνηγορούν στη δημιουργία ασφαλούς περιβάλλοντος, στο οποίο η επίτοκος να μπορεί να αφηθεί, να

- εμπιστευτεί τον εαυτό της και να συνεργαστεί.
3. Καλή επικοινωνία ανάμεσα στη μαία και στο μαιευτήρα, παιδίατρο, νεογνολόγο, αναισθησιολόγο, ψυχολόγο, νοσηλεύτη ...και διάθεση συνεργασίας για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Συγκρούσεις, ψυχρότητα, καχυποψία, υποτίμηση και έλλειψη σεβασμού για το έργο που ο καθένας προσφέρει, μπορεί να οδηγήσουν σε ελλείψεις ή λάθη, τα οποία μπορεί να έχουν καταστροφικά αποτελέσματα για το νεογέννητο.
 4. Συνεργασία της εγκύου, του πατέρα και της μαίας από νωρίς στην εγκυμοσύνη, έτσι ώστε η μαία να είναι το οικείο πρόσωπο στη γέννα.
 5. Η μαία συμπαραστέκεται στην επίτοκο σε όλο το διάστημα, από την έναρξη της διαδικασίας μέχρι την ολοκλήρωσή της. Η παρουσία της γίνεται με ιερότητα. Όχι φωνές, διαιταγές ή άσκοπες συζητήσεις, που βγάζουν την επίτοκο από τη διαδικασία ή της δημιουργούν άγχος. Η μαία διασφαλίζει το τρίπτυχο: ησυχία – ημίφως – ζεστασιά σε κυριολεκτικό και συμβολικό επίπεδο. Σέβεται το ρυθμό της επίτοκου. Συντονίζεται μαζί της και την εμπυχώνει διακριτικά και με ευλάβεια, απομακρύνοντας το φόβο, το στρες, την αγωνία, την άγνοια, την ανασφάλειά της. Είναι το ανθρώπινο στοιχείο δίπλα της.
 6. Η παρακολούθηση της διαδικασίας και όπου χρειάζεται η παρακολούθηση των μηχανημάτων γίνεται με όσο το δυνατό μεγαλύτερη διακριτικότητα.
 7. Διευκολύνει την επίτοκο να κινηθεί με όποιο τρόπο την ανακουφίζει.
 8. Τη στιγμή που το σωματάκι του νεογέννητου θα εμφανιστεί, το δέχεται με αγάπη και ευγένεια και καθησυχαστικά το οδηγεί με ηρεμία έξω από τη μήτρα, στον κόσμο, σκιάζοντας τα ματάκια του, απομακρύνοντας τον προβολέα και δημιουργώντας τη συνθήκη: ημίφως – ησυχία – ζεστασιά.
 9. Επιτρέπει στο νεογέννητο να πάρει την πρώτη του ανάσα όταν είναι έτοιμο. Η λεπτότητα του χειρισμού και η έλλειψη βιασύνης και πανικού είναι υψίστης σημασίας. Όσο πάλλεται ο ομφάλιος λώρος, το παιδί έχει αρκετό χρόνο για να ετοιμάσει το σωματάκι του για την πνευμονική αναπνοή.
 10. Μόλις δεχτεί το νεογέννητο στον κόσμο, φροντίζει αμέσως να γίνει η περιγεννητική σύνδεση. Έτσι, ενώ το νεογέννητο είναι ακόμη ενωμένο με τη μητέρα του με τον ομφάλιο λώρο, το ακουμπά μαλακά στο σώμα της για να μοιράζεται μαζί της το ίδιο ακριβώς επίπεδο ορμονών αγάπης. Διευκολύνει τη μητέρα να έχει ελεύθερα τα χέρια της για να μπορεί να καλωσορίσει το παιδί της απ' έξω, να το αγκαλιάσει, να το χαϊδέψει και να του ψιθυρίσει λόγια αγάπης. Η στιγμή αυτή είναι από τις πιο σημαντικές για τη μετέπειτα ζωή του παιδιού και τη σχέση μητέρας και παιδιού. Καθώς η μητέρα και το νεογέννητο κοιτάζονται στα μάτια, σ' αυτή τη μοναδική στιγμή, που και οι δύο μοιράζονται το ίδιο ακριβώς επίπεδο ορμονών, εντυπώνεται μεταξύ τους μια συνθήκη αγάπης: στη μητέρα αφυπνίζονται τα μητρικά συναισθήματα και στο παιδί εγγράφεται το: «Μπορώ να δεχτώ αγάπη και να αγαπήσω». Ταυτόχρονα, η επαφή με το σώμα της μητέρας επιτρέπει στο νεογέννητο να βρει τη ζεστασιά του σώματος,

που μόλις αποχωρίστηκε και το ελαφρύ μασάζ στο σωματάκι του από το χέρι της μητέρας το ανακουφίζει από το στρες του τοκετού. Την ίδια στιγμή το νεογέννητο θα βρει τη θηλή της μητέρας και θα θηλάσει.

Η μαία μένει πολύ διακριτικά παράμερα, επιτρέποντας στη μητέρα και το νεογέννητο να έχουν τον ιδιωτικό χώρο και χρόνο που χρειάζονται. Σ' όλη τη διάρκεια οι σκέψεις που κατευθύνει προς τη μητέρα, τον πατέρα και το νεογέννητο, είναι σκέψεις αγάπης και τιμής.

11. Χωρίς βιασύνη κόβει τον ομφάλιο λώρο και περιποιείται το νεογέννητο με μπάνιο σύμφωνα με τις οδηγίες του Laboyer, επιτρέποντας στον πατέρα να κρατάει το νεογέννητο παιδί του όσο κάνει το μπάνιο του. Χρησιμοποιεί ζεστή, μαλακή πετσέτα/κουβερτούλα για να τυλίξει το νεογέννητο, που το δίνει στον πατέρα να το κρατά στην αγκαλιά του, δίπλα στη μητέρα, καθώς αυτή δέχεται τη φροντίδα που χρειάζεται.
12. Διευκολύνει το θηλασμό αμέσως. Βοηθά τη μητέρα να κρατήσει το νεογέννητο παιδί της σε θέση που να την διευκολύνει.
13. Εάν το νεογέννητο έχει πρόβλημα υγείας και χρειάζεται την υποστήριξη της παιδιατρικής ομάδας, τότε μόνο το δίνει στον παιδίατρο κλπ. Διασφαλίζει ότι μητέρα και νεογέννητο μένουν μαζί και δεν χωρίζονται. Το νεογέννητο που πηγαίνει στη θερμοκοιτίδα (ενώ δεν υπάρχει λόγος υγείας) ή στο θάλαμο νεογνών βιώνει μοναξιά και εγκατάλειψη, που θα το ακολουθεί στη ζωή του, ενώ το μόνο που χρειάζεται είναι η επαφή με τη μητέρα που το αγαπά.
14. Σ' όλη τη διάρκεια της παραμονής

στο Μαιευτήριο σέβεται και τιμά τη μητέρα επιτρέποντας σ' εκείνη και στο παιδί να νιώθουν ότι είναι σημαντικόι. Είναι δίπλα τους για ό,τι χρειαστεί, όσες ημέρες μητέρα και παιδί μένουν στο Νοσοκομείο και πρόθυμα απαντά στις ερωτήσεις τους καθώς αρχίζει αυτό το νέο κεφάλαιο της ζωής τους.

Να θυμόμαστε ότι οι αρχές της βίας και της εγκληματικότητας βρίσκονται στην ενδομήτρια και περιγεννητική περίοδο του ανθρώπου. Εάν θέλουμε να αλλάξουμε το μέλλον, η προσοχή του έθνους θα πρέπει ξεκάθαρα να είναι στο βρέφος που είναι στην κούνια και όχι στον εγκληματία. Κι όπως λένε οι Dr. Ken Magid & Cole McKelvey: «*Τα βρέφη που δεν δέχονται θερμό καλωσόρισμα στον κόσμο, θα κοιτάξουν να πάρουν την εκδίκησή τους*».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Lake F.:** Tight Corners in Pastoral Counseling.
- Lake F.:** Personal Identity – Its Origins.
- Winnicott D.W.:** Birth Memories, Birth Trauma and Anxiety.
- Janus L.:** The Enduring Effects of Prenatal Experiences.
- Grof S.:** The Holotropic Mind.
- Chamberlain:** Babies remember Birth.
- Janov A.:** Imprints: The Lifelong Effects of the Birth Experience.
- Magid K., McKelvey C.:** High Risk: Children Without a Conscience.
- Verny T.:** Tomorrow's Baby.
- Jon R.G., Turner T.G.N.:** *Prebirth Dynamics in the Formatting of Relationships & Reactive Attachment Disorders.*
www.ionianet.gr/cosmoanelixis/progenitiki
www.cosmoanelixis
www.birthworks.org
www.birthpsychology.com
www.isppm.de